

**Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
Факультет історії, політології і міжнародних відносин**

**EUROPEAN CREDIT TRANSFER SYSTEM
ECTS – ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПАКЕТ**

**014 «Середня освіта. Історія» (Спеціаліст)
032 «Історія та археологія» (Спеціаліст)**

1. ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА ФАКУЛЬТЕТУ:

1.1 Адреса: вул. Шевченка, 57, (вул. Чорновола, 1) м. Івано-Франківськ, 76000

Контактні телефони

тел. вн. (0342) 59-61-07

тел. (0342) 59-61-59

e-mail: dekanat_istor@pu.if.ua

Приймальня директора

тел. (0342) 59-60-21

Інформація про склад дирекції:

Декан факультету: **Кугутяк Микола Васильович** – доктор історичних наук, доктор філософії, професор

тел.: 050-540-30-89

e-mail: dekanat_istor@pu.if.ua

Заступники декана:

Сигидин Михайло Васильович – кандидат історичних наук, доцент, заступник декана факультету з навчальної роботи

тел.: 050-373-21-82

Москалюк Михайло Васильович – кандидат політичних наук, доцент, заступник декана факультету з наукової роботи

тел.: 067-907-94-56

Галицька-Дідух Тамара Вячеславівна – кандидат історичних наук, доцент, заступник декана факультету з виховної роботи

тел.: 050-433-09-95

Вчений секретар ради: **Слободян Тетяна Зіновіївна** – кандидат політичних наук, доцент

тел.: 097-559-91-32

Голова науково-методичного об'єднання: **Стефанюк Галина Василівна** – кандидат історичних наук, доцент

тел.: 096-756-23-05

Методист заочної форми навчання: **Пославська Галина Юріївна**

тел.: 095-357-96-45

Диспетчер: **Соф'як Наталія Василівна**

тел.: 098-759-45-56

1.2. АДРЕСА, ТЕЛЕФОНИ ВІДПОВІДНОЇ КАФЕДРИ ФАКУЛЬТЕТУ, ВИКЛАДАЦЬКИЙ СКЛАД КАФЕДРИ:

КАФЕДРА ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

(вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ, 76025
тел. (0342) 59-60-06; e-mail: kiu@pu.if.ua)

Склад кафедри:

1. Райківський Ігор Ярославович – завідувач кафедри, доктор історичних наук, доцент
2. Бурдуланюк Василь Миколайович – кандидат історичних наук, доцент
3. Галицька-Дідух Тамара Вячеславівна – кандидат історичних наук, доцент
4. Дрогомирецька Людмила Романівна – кандидат історичних наук, доцент
5. Єгрешій Олег Ігорович – кандидат історичних наук, доцент
6. Кобута Степан Йосифович – кандидат історичних наук, доцент
7. Королько Андрій Зіновійович – кандидат історичних наук, доцент
8. Міщук Андрій Іванович – кандидат історичних наук, доцент
9. Сигидин Михайло Васильович – кандидат історичних наук, доцент

КАФЕДРА ЕТНОЛОГІЇ І АРХЕОЛОГІЇ

(вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ, 76025
тел. (0342) 59-61-87; e-mail: ke@pu.if.ua)

Склад кафедри:

1. Томенчук Богдан Петрович – завідувач кафедри, кандидат історичних наук, доцент
2. Боян-Гладка Світлана Петрівна – кандидат історичних наук, доцент
3. Дрогобицька Оксана Ярославівна – кандидат історичних наук, доцент
4. Костючок Петро Леонтійович – кандидат історичних наук, доцент
5. Кочкін Ігор Тарасович – доцент
6. Кугутяк Микола Васильович – доктор історичних наук, професор

КАФЕДРА ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ

(вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ, 76025

тел. (0342) 59-61-03; e-mail: kvi@pu.if.ua)

Склад кафедри:

1. Жерноклеєв Олег Станіславович – завідувач кафедри, доктор історичних наук, професор
2. Борчук Степан Миколайович – доктор історичних наук, доцент
3. Бурачок Лілія Іванівна – кандидат історичних наук, доцент
4. Волощук Мирослав Михайлович – доктор історичних наук, професор
5. Засипко Мар'яна Віталіївна – кандидат історичних наук, асистент
6. Щербін Лілія Василівна – кандидат історичних наук, доцент

КАФЕДРА ІСТОРІЇ СЛОВ'ЯН

(вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ, 76025

тел. (0342) 59-61-46; e-mail: kaf.ist.sl@gmail.com)

Склад кафедри:

1. Комар Володимир Леонович – завідувач кафедри, доктор історичних наук, професор
2. Дебенко Василь Зіновійович – кандидат історичних наук, доцент
3. Вітенко Микола Дмитрович – кандидат історичних наук, доцент
4. Кобильник Роман Васильович – старший викладач
5. Федорчак Петро Степанович – доктор історичних наук, професор

КАФЕДРА ІСТОРІОГРАФІЇ І ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВА

(вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ, 76025

тел. (0342) 59-61-12; e-mail: kid@pu.if.ua)

Склад кафедри:

1. Марущенко Олександр Володимирович – завідувач кафедри, кандидат історичних наук, доцент
2. Довган Юрій Любомирович – кандидат історичних наук, доцент
3. Кіндрачук Надія Мирославівна – кандидат історичних наук, доцент
4. Стефанюк Галина Василівна – кандидат історичних наук, доцент
5. Шологон Лілія Іванівна – кандидат історичних наук, доцент

КАФЕДРА ПОЛІТОЛОГІЇ

(вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ, 76025

тел. (0342) 59-61-46; (0342) 59-61-77; e-mail: kpol@pu.if.ua)

Склад кафедри:

1. Климончук Василь Йосифович – завідувач кафедри, доктор політичних наук, професор
2. Білоус Олег Михайлович – кандидат політичних наук, доцент
3. Доцяк Ігор Іванович – кандидат політичних наук, доцент
4. Липчук Оксана Іванівна – кандидат політичних наук, доцент
5. Ломака Іванна Іванівна – кандидат політичних наук, доцент
6. Монолатій Іван Сергійович – доктор політичних наук, професор
7. Москалюк Михайло Федорович – кандидат політичних наук, доцент
8. Штерн Валерій Юхимович – кандидат історичних наук, доцент

КАФЕДРА ПОЛІТИЧНИХ ІНСТИТУТІВ ТА ПРОЦЕСІВ

(вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ, 76025

тел. (0342) 59-61-46, 59-61-77; e-mail: kpol@pu.if.ua)

Склад кафедри:

1. Марчук Василь Васильович – завідувач кафедри, доктор історичних наук, професор
2. Дерев'янка Сергій Миронович – доктор політичних наук, професор
3. Геник Микола Антонович – кандидат історичних наук, доцент
4. Кобута Лариса Петрівна – кандидат політичних наук, доцент
5. Кобець Юлія Василівна – кандидат політичних наук, викладач
6. Матвієнків Світлана Миколаївна – кандидат політичних наук, доцент
7. Мадрига Тетяна Богданівна – кандидат політичних наук, доцент
8. Міщук Мар'яна Богданівна – кандидат політичних наук, доцент
9. Березовська-Чміль Олена Борисівна – кандидат політичних наук, викладач
10. Жекало Ганна Іванівна – кандидат політичних наук, старший лаборант

КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

(вул. Чорновола, 1, м. Івано-Франківськ, 76000

тел. (0342) 75-20-27; e-mail: kmv@pu.if.ua)

Склад кафедри:

1. Гурак Ігор Федорович – завідувач кафедри, кандидат історичних наук, доцент

2. Гаврилишин Петро Михайлович – кандидат історичних наук, асистент

3. Дерещук Тетяна Миколаївна – кандидат юридичних наук, викладач

4. Нагорняк Михайло Миколайович – доктор політичних наук, професор

5. Слободян Тетяна Зіновіївна – кандидат політичних наук, доцент

6. Стецюк Наталія Миколаївна – кандидат історичних наук, доцент

7. Цепенда Ігор Євгенович – доктор політичних наук, професор

КАФЕДРА ІНОЗЕМНИХ МОВ І ПЕРЕКЛАДУ

(вул. Чорновола, 1, м. Івано-Франківськ, 76000

тел. (0342) 75-20-27; e-mail: kimip@pu.if.ua)

Склад кафедри:

1. Ткачівська Марія Романівна – завідувач кафедри, кандидат філологічних наук, доцент

2. Богачевська Лілія Орестівна – кандидат філологічних наук, доцент

3. Кобута Світлана Степанівна – кандидат філологічних наук, асистент

4. Михайлюк Оксана Юріївна – асистент

5. Поглод Ганна Якимівна – асистент

6. Савчак Ірина Василівна – кандидат педагогічних наук, асистент

7. Семак Оксана Іванівна – кандидат філологічних наук, доцент

**2. ПЕРЕЛІК НАПРЯМІВ ТА СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ З ПІДГОТОВКИ
ФАХІВЦІВ НА ФАКУЛЬТЕТІ ІЗ ЗАЗНАЧЕННЯ ЛЦЕНЗІЙНОГО
ОБСЯГУ ТА ТЕРМІНУ НАВЧАННЯ**

Шифр	Напрямок та спеціальність	Освітньо-кваліфікаційний рівень	Форма навчання	Термін навчання
014	середня освіта. історія	бакалавр	стаціонар	4 роки
032	історія та археологія	бакалавр	стаціонар	4 роки
6.020302	історія	бакалавр	стаціонар	4 роки
014	середня освіта. історія	спеціаліст	стаціонар	1 рік
032	історія та археологія	спеціаліст	стаціонар	1 рік
014	середня освіта. історія	магістр	стаціонар	1,5 роки
032	історія та археологія	магістр	стаціонар	1,5 роки
8.02030201	історія	магістр	стаціонар	1,5 роки
8.02030202	етнологія	магістр	стаціонар	1,5 роки
014	середня освіта. історія	бакалавр	заочна	4 роки
032	історія та археологія	бакалавр	заочна	4 роки
6.020302	історія	бакалавр	заочна	4 роки
014	середня освіта. історія	спеціаліст	заочна	1 рік
032	історія та археологія	спеціаліст	заочна	1 рік
014	середня освіта. історія	магістр	заочна	1,5 роки
032	історія та археологія	магістр	заочна	1,5 роки
8.02030201	історія	магістр	заочна	1,5 роки
6.030104	політологія	бакалавр	стаціонар	4 роки
052	політологія	бакалавр	стаціонар	4 роки
7.03010401	політологія	спеціаліст	стаціонар	1 рік
8.03010401	політологія	магістр	стаціонар	1,5 роки
052	політологія	магістр	стаціонар	1,5 роки
6.030104	політологія	бакалавр	заочна	4 роки
7.03010401	політологія	спеціаліст	заочна	1 рік

8.03010401	політологія	магістр	заочна	1 рік
052	політологія	магістр	заочна	1,5 роки
055	міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії	бакалавр	стаціонар	4 роки
055	міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії	спеціаліст	стаціонар	1 рік
055	міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії	магістр	стаціонар	1,5 роки
055	міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії	магістр	заочна	1,5 роки

3. УМОВИ НАВЧАННЯ (КОРОТКА ІНФОРМАЦІЯ ПРО МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНУ БАЗУ ФАКУЛЬТЕТУ)

Факультет історії, політології і міжнародних відносин утворився у вересні 2016 р. в результаті реорганізації історичного факультету, який функціонував ще в Станіславському учительському інституті з 1940 р. У повоєнні роки його було реорганізовано в історико-філологічний, згодом – в історико-педагогічний, історичний факультет, в 2005 р. – в Інститут історії і політології, а в 2008 р. – в Інститут історії політології і міжнародних відносин. За час існування підготовлено 12 тисяч спеціалістів. У 1990 р. вперше в історії факультету створено кафедру історії України, яку очолив доктор історичних наук, професор, академік АН вищої школи України, заслужений діяч науки і техніки Володимир Грабовецький. Зусиллями викладачів підготовлено понад 150 монографічних і колективних видань з історії України та Прикарпаття.

Підготовку фахівців забезпечують 9 кафедр: історії України, етнології і археології, всесвітньої історії, історії слов'ян, історіографії і джерелознавства, політології, політичних інститутів та процесів, міжнародних відносин, іноземних мов і перекладу. Їх кількісна і якісна характеристика відповідають нормативно-правовим вимогам.

Для студентів п'яти (зреформованих трьох) напрямків передбачено 22 види навчальних і виробничих практик. Для їх проведення укладено 33 угоди про співпрацю (Івано-Франківська ОДА, Центр сертифікованих перекладів, Державний архів Івано-Франківської області, Івано-Франківський краєзнавчий музей та ін.). З кожного напрямку підготовки наявні наскрізні програми практик, положення про організацію всіх видів практик, забезпечено навчально-методичними виданнями. Під час практики студенти виконують завдання з різних напрямів, відповідно до спеціальності, науково-дослідну роботу, проводять апробацію результатів власних курсових дипломних та магістерських досліджень.

На факультеті створено 6 мультимедійних класів: по 2 на кожній спеціальності. Це становить 45 % від загальної кількості лекційних аудиторій, яких є 13. На спеціальностях «Політологія», «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» широко практикується використання аудіо та відеотехніки. Лекційні аудиторії гуманітарного корпусу покриті мережею Wi-Fi.

Матеріально-технічна база відповідної кафедри

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» має сучасну матеріальну та розвинену соціальну інфраструктуру.

Базою для підготовки бакалаврів, спеціалістів, магістрів спеціальностей «Середня освіта. Історія», «Історія та археологія» («Історія»), «Етнологія», «Політологія», «Міжнародні відносини, суспільні

комунікації та регіональні студії» слугують аудиторні приміщення факультету історії, політології і міжнародних відносин загальною площею понад 2140 кв. м. Їхній санітарний стан відповідає сучасним вимогам. На факультеті нараховується 9 кафедр, 4 навчально-наукові центри, 1 музей. Загалом за студентами факультету закріплено 24 аудиторії, з них 5 навчально-методичних кабінетів: кабінет історії України, кабінет історії Українського війська, кабінет історії слов'ян, кабінет політології та кабінет методики викладання історії та політології. На факультеті історії, політології і міжнародних відносин діє музей археології Прикарпаття та камеральна археологічна лабораторія (51 м²). Також тут розміщені «Науковий центр досліджень українського національно-визвольного руху», «Центр політичних досліджень», «Прикарпатський центр політичних та євроінтеграційних досліджень» (48 м²), що покращує навчально-наукову роботу факультету. Загальна площа, яка припадає на 1 студента становить 14 кв. м, навчальна – понад 3,5 кв. м. До послуг студентів факультету – Центр інформаційних технологій площею 600 кв. м із 120 персональними комп'ютерами, спеціалізовані мультимедійні лекційні аудиторії площею 150 кв. м на 100 місць та 100 кв. м на 70 місць.

Санітарно-технічний стан будівель і споруд, що використовуються у навчальному процесі, є задовільними, про що свідчать матеріали СЕС та Пожежної інспекції. Умови експлуатації приміщень є задовільними.

Навчально-виховний процес супроводжується застосуванням комп'ютерної техніки. У своєму розпорядженні викладачі і студенти мають 10 комп'ютерів, під'єднаних до локальної мережі Інтернет, а також технічні засоби навчання: зокрема 8 телевізорів, 2 відеомагнітофони, цифровий фотоапарат, диктофони, магнітофони, проекційну апаратуру: графо-, епі-, діaproектори, кодоскопи. Для кращого освоєння навчального матеріалу створено електронний варіант таблиць, схем, роздаткового матеріалу. Активно викладачами факультету історії, політології і міжнародних відносин у навчальному процесі використовується комп'ютерна база Центру інформаційних технологій для забезпечення дистанційного навчання. В електронному варіанті розроблені форми контролю і особливості оцінювання знань студентів.

Також для студентів факультету працюють ряд читальних залів. Серед них – спеціалізований читальний зал історичних і політичних наук на 120 місць, читальні зали філософських наук, кабінету україніки, гуртожитку № 5. Поряд з факультетом розташована Обласна універсальна наукова бібліотека імені Івана Франка.

Всі структурні підрозділи факультету комп'ютеризовані та підключені до мережі Інтернет.

У систему матеріального забезпечення факультету входить 150 місць в гуртожитку для студентів. У гуртожитку створено належні умови для проживання.

Таким чином, матеріально-технічне забезпечення навчального процесу для бакалаврів, спеціалістів, магістрів спеціальностей «Середня освіта. Історія», «Історія та археологія» («Історія»), «Етнологія», «Політологія», «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» відповідає вимогам.

Навчання на базі кафедри історії України здійснюється в навчальних аудиторіях та методичних кабінетах. Їхній санітарний стан відповідає сучасним вимогам. Загалом за кафедрою закріплено 2 аудиторії (один з них – кабінет історії українського війська), а також музей кафедри історії України. В аудиторіях є 6 схематичних стендів та ескіз інтер'єра. Навчально-виховний процес супроводжується застосуванням комп'ютерної техніки. Кафедра має в своєму розпорядженні 2 комп'ютери (під'єднані до локальної мережі Інтернет), 2 системні блоки, 2 принтери, копіювальний апарат, сканер. На кафедрі функціонує локальний безпроводниковий зв'язок Wi-Fi.

Колектив кафедри активно використовує ТЗН; у його розпорядженні графопроектор, переносний мультимедійний проектор, озвучувальна апаратура. Запровадження та використання ТЗН у навчальному процесі відбувається у відповідності з напрацьованими програмами та методичними рекомендаціями. Зокрема, широкого застосування в лекційних курсах набув метод комплексного висвітлення теми, який передбачає обов'язкове використання проекційної апаратури: графо-, діа- та мультимедійних проекторів та аудіотехніки. Впровадженню персональних ЕОМ та комп'ютерної техніки відведено значне місце у курсі «Методика викладання історії», «Історичне краєзнавство, музеєзнавство» тощо.

Викладачами кафедри історії України в навчальному процесі активно використовується комп'ютерна база Центру інформаційних технологій для забезпечення дистанційного навчання. В електронному варіанті розроблені форми контролю і особливості оцінювання знань студентів. Зокрема, розроблені у віртуальному навчальному середовищі MOODLE тестові завдання. Навчальне середовище MOODLE дозволяє використовувати тести – один із основних видів контролю та перевірки знань, набутих у процесі навчання. Система допускає у тестах питання певних типів: питання в закритій формі, питання з множинним вибором, числовий тип питання, коротка відповідь, альтернативне запитання.

Навчально-методичний процес на кафедрі етнології і археології здійснюється в навчальних аудиторіях та методичних кабінетах. Їхній санітарний стан відповідає сучасним вимогам. Загалом за кафедрою закріплено дві аудиторії, одна з яких мультимедійно оснащено. В структурі кафедри функціонує музей археології Прикарпаття. Навчально-виховний процес супроводжується застосуванням комп'ютерної техніки. Кафедра має в своєму розпорядженні 3 комп'ютери, копіювальну техніку і під'єднані до локальної мережі Інтернет. Крім комп'ютерної техніки, колектив кафедри

активно використовує ТЗН; у його розпорядженні телевізор та відеомагнітофон, диктофон, кодоскоп, магнітофон, озвучувальна апаратура. Запровадження та використання ТЗН у навчальному процесі відбувається у відповідності з напрацьованими програмами та методичними рекомендаціями. Зокрема, широкого застосування в лекційних курсах набув метод комплексного висвітлення теми, який передбачає обов'язкове використання проекційної апаратури: графо-, епі-, діапроекторів, кодоскопу та аудіотехніки.

Навчання на базі кафедри всесвітньої історії здійснюється в навчальних аудиторіях та методичних кабінетах загальною площею понад 200 кв. м. Їхній санітарний стан відповідає сучасним вимогам. Загалом за кафедрою закріплено 2 аудиторії, 1 навчально-методичний кабінет: кабінет методики викладання історії.

Навчально-виховний процес супроводжується застосуванням комп'ютерної техніки. Кафедра має в своєму розпорядженні 3 комп'ютери (під'єднані до локальної мережі Інтернет), 3 системні блоки, копіювальну техніку. Колектив кафедри активно використовує ТЗН; у його розпорядженні телевізор та відеомагнітофон, диктофон, кодоскоп, магнітофон, озвучувальна апаратура. Запровадження та використання ТЗН у навчальному процесі відбувається у відповідності з напрацьованими програмами та методичними рекомендаціями. Зокрема, широкого застосування в лекційних курсах набув метод комплексного висвітлення теми, який передбачає обов'язкове використання проекційної апаратури: графо-, епі-, діапроекторів, кодоскопу та аудіотехніки.

Навчально-методичний процес на кафедрі історії слов'ян здійснюється через закріплені чотири аудиторії, три з яких для проведення семінарських занять, одна – лекційна – оснащена мультимедійною установкою. Їхній санітарний стан відповідає сучасним вимогам. Навчально-виховний процес супроводжується застосуванням комп'ютерної техніки. Кафедра має в своєму розпорядженні 2 комп'ютери, 2 системні блоки, 2 принтери, 1 сканер. Комп'ютерна техніка під'єднана до локальної мережі Інтернет. Колектив кафедри активно використовує ТЗН. Запровадження та використання ТЗН у навчальному процесі відбувається у відповідності з напрацьованими програмами та методичними рекомендаціями.

Викладачами кафедри історії слов'ян в навчальному процесі активно використовується комп'ютерна база Центру інформаційних технологій для забезпечення дистанційного навчання. В електронному варіанті розроблені форми контролю і особливості оцінювання знань студентів.

Навчання на базі кафедри історіографії і джерелознавства здійснюється в навчальних аудиторіях та методичних кабінетах. Їхній санітарний стан відповідає сучасним вимогам. Загалом за кафедрою закріплено 2, а також кабінет нумізматики, в якому розміщено низка стендів та вітрин з нумізматичним матеріалом. Навчально-виховний процес супроводжується

застосуванням комп'ютерної техніки. Кафедра має в своєму розпорядженні 1 комп'ютер, 1 системний блок, 1 принтер, копіювальну техніку і під'єднані до локальної мережі Інтернет.

Крім комп'ютерної техніки, колектив кафедри активно використовує ТЗН; у його розпорядженні телевізор та відеомагнітофон, диктофон, кодоскоп, магнітофон, озвучувальна апаратура. Запровадження та використання ТЗН у навчальному процесі відбувається у відповідності з напрацьованими програмами та методичними рекомендаціями.

Таким чином, матеріально-технічне забезпечення навчального процесу факультету історії, політології і міжнародних відносин відповідає вимогам освітньо-кваліфікаційних характеристик освітньо-професійних програм та робочих навчальних планів і програм спеціальностей «Середня освіта. Історія», «Історія та археологія» («Історія»), «Етнологія», «Політологія», «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії».

Кафедра політології і кафедра політичних інститутів та процесів ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» використовує 7 обладнаних аудиторій для проведення лекційних, семінарських і практичних занять (605, 609, 702, 703, 705, 706), 1 комп'ютерний клас (204, вул. Чорновола 1), 3 мультимедійні кабінети (702, 605, 609). Також, для виконання навчального плану за спеціальністю «Політологія» використовуються лабораторія соціальних досліджень (710 А), навчально-методичний центр політичних та євроінтеграційних досліджень (706 А).

Спеціальність «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» факультету історії, політології і міжнародних відносин знаходиться в окремому корпусі № 10 (вул. Чорновола, 1) Приміщення має 2 поверхи – площею 600 кв. м., 11 навчальних аудиторій (з них 1 комп'ютерний клас – 15 комп., 2 мультимедійні ауд. 105, 205, бібліотека).

4.ОСНОВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ, ЩО ВИКОРИСТОВУЄТЬСЯ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ, СПОСОБИ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ

У процесі викладання курсів професорсько-викладацький склад використовує різні методи та форми викладання навчання (лекції: вступні, тематичні, підсумкові, лекції-практикуми, лекції-диспути тощо), практичні, семінарські заняття (у формі діалогу, тренінгів, ділової гри, конференцій тощо), консультації (колективні, індивідуальні, групові), а також реалізує різні форми поточного та підсумкового контролю (тестування, написання рефератів, письмові та усні заліки та екзамени, контрольні, курсові роботи).

Семестровий контроль рівня знань та успішності студентів відбувається у формі екзамену. Підсумкова оцінка (максимум 100 балів) визначається як сума оцінок за поточний контроль знань та результатів складання змістових модулів.

При поточному контролі оцінюються: систематичність роботи на семінарських заняттях, рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах, знання джерельного та історіографічного матеріалу, активність при обговоренні питань. При виставленні балів за модульний контроль оцінюються: рівень теоретичних знань та практичні навички з тем, включених до змістових модулів, самостійне опрацювання тем, написання реферату, контрольних робіт, підготовка наукової доповіді із запропонованих тем, конспект і захист монографії.

Академічні успіхи студента виставляються у відомостях успішності за стобальною, національною та шкалою ECTS. Встановлюється таке співвідношення між шкалою оцінок ECTS, національною шкалою оцінювання 100-бальною шкалою.

Відповідно до видів контролю набутих студентом знань та вмінь, 100-бальна шкала передбачає врахування поточних оцінок, підсумкових балів, балів за контрольну роботу, балів за індивідуальну роботу, а також екзаменаційних балів.

Шкала ECTS	Національна шкала		Університетська шкала
A	5 (ВІДМІННО)	ЗАРАХОВАНО	90-100
B	4 (ДОБРЕ)		80-89
C			70-79
D	3 (ЗАДОВІЛЬНО)		60-69
E			50-59
FX	2 (НЕ ЗАДОВІЛЬНО)	НЕ ЗАРАХОВАНО	26-49 з можливістю
E			1-25

Обчислення балів для студентів денної форми з навчальної дисципліни

«Новітня історія України» передбачено семестровий контроль у формі екзамену. Підсумковий бал з навчальної дисципліни складається з підсумкового семестрового балу та балу за екзамен. Упродовж семестру студент отримує бали за різні види робіт, які сумують ся в підсумкові семестрові бали. Підсумковий семестровий бал складається з суми балів, отриманих студентом денної форми навчання за свою навчальну діяльність протягом семестру і дорівнює сумі підсумкового балу за семінарські (практичні) заняття (максимально 20 балів), балу за 2 модульні контрольні роботи (20 балів) і балу за індивідуальну роботу (10 балів) та в сукупності може скласти максимально 50 балів.

Вид контролю	Поточний контроль	Контр. робота №1	Контр. робота №2	Конспект і захист монографії тощо	Сума балів за модулями	Екзамен	Підсумкова оцінка у 100-бальній шкалі
Максимальна кількість балів	20	10	10	10	50	50	100 (50+50)

При обчисленні підсумкового семестрового балу враховується:

Поточні оцінки успішності (5 – «відмінно» 4 – «добре», – «задовільно», 2 – «незадовільно») – виставляються під час проведення семінарських занять;

Підсумкова оцінка за семінарські заняття виставляється студенту в кінці семестру за результатами роботи на семінарських заняттях і є середнім арифметичним (заокругленим до сотих) всіх отриманих оцінок за семінарські заняття. Отримані «незадовільні» оцінки враховуються при додаванні оцінок і входять у загальну кількість отриманих оцінок

Приклад обрахунку підсумкової оцінки за семінарські (практичні) заняття:

З навчальної дисципліни студент протягом семестру отримав 4, 4, 3. Підсумкова оцінка за семінарські заняття за семестр складає: $(4+4+3): 3 = 3,66667 = 3,67$.

Підсумковий бал за семінарські заняття (максимально 20 балів) – підсумкова оцінка за семінарські заняття, помножена на коефіцієнт 4, заокруглена до цілого (наприклад, якщо підсумкова оцінка за семінарські заняття 3,67, то підсумковий бал за семінарські заняття буде становити $3,67 \times 4 = 14,68 \sim 15$ балів);

Бал за модульну контрольну роботу (максимально 20 балів). З навчальної дисципліни передбачено написання двох контрольних робіт, тому остаточні бали за модульну контрольну роботу визначаються як середнє арифметичне, заокруглене до цілого (наприклад, за першу контрольну

студент отримав 15 балів, а за другу – 12, то остаточний бал за контрольну роботу буде становити $(15+12) : 2 = 13,5 \sim 14$ балів);

Бал за індивідуальну роботу (максимально 10 балів) – бали за виконані індивідуальні (індивідуально-дослідні) завдання, студенту, який має наукові публікації, виступи на наукових конференціях, бере активну участь в роботі студентського наукового гуртка, був учасником олімпіад, конкурсів з відповідної (чи суміжної) дисципліни за поданням наукових керівників чи керівників норкових гуртків та рішенням кафедри в підсумковий семестровий бал може додаватись максимально 10 балів за участь в науковій роботі (за умови, що підсумковий семестровий бал не перевищує 50 балів).

Результати екзамену (бал за екзамен) оцінюється максимально 50 балів.

Обчислення балів для студентів заочної форми з навчальної дисципліни передбачено семестровий КОНТРОЛЬ у формі екзамену.

Підсумковий бал з навчальної дисципліни складається з підсумкового семестрового балу (максимально 50 балів) та балу за екзамен(максимально 50 балів).

Підсумковий семестровий бал дорівнює сумі підсумкового балу за семінарські заняття (10 балів), балу за 2 контрольні роботи (20 балів) і балу за індивідуальну роботу (20 балів) та в сукупності може складати максимально 50 балів.

Підсумковий бал за семінарські заняття визначається так само, як для студентів денної форми навчання з урахуванням коефіцієнту 2 (наприклад, студент отримав за семінарські заняття оцінки 2, 3, 3, то підсумковий бал за семінарські становить; $(2 \text{ (незадовільна оцінка теж враховується)} + 3+3) : 3 \text{ (кількість оцінок)} = 2,66 \times 2 = 5,32 \sim 5$ балів).

➤ Поточний контроль. Ставиться задача визначити рівень засвоєння основних фактів і ознак понять, розуміння нових способів дій з історичним матеріалом, ступінь емоційності ставлення до нього, глибину й усвідомленість оцінок, висновків, ідей. Для цього, поряд із традиційними бесідами, передбачається складання різних типів планів, заповнення контурних карт, вирішення хронологічних задач, логічних і проблемних завдань, розв'язання яких будується на основі роботи із різноманітними історичними джерелами. Такі прийоми: усні, відносно розгорнуті відповіді з матеріалу підтеми чи цілої теми, усні короткі відповіді студентів з місця, письмові і графічні відповіді, фронтальні письмові і графічні відповіді. Причому завдання для розгорнутих відповідей індивідуалізоване стосовно до рівня розвитку студента. Тренувальні самостійні роботи виконуються за зразком: розв'язання задач, заповнення таблиць, схем та ін. Пізнавальна діяльність студента проявляється в пізнанні, осмисленні, запам'ятовуванні. Ціль таких робіт закріплення знань, формування умінь і навичок. Оптимальною формою оцінювання, зрозуміло, є тестування, якому властива точність, простота, доступність, можливість автоматизації (для перевірки).

➤ Контрольно-діагностичні роботи мають на меті з'ясувати рівень розвитку предметних компетентностей та динаміку засвоєння студентами програмового матеріалу. Цей вид контролю спрямовується на визначення й

оцінювання сформованості знань та загально предметних та спеціально предметних умінь і навичок, якими оволодівають студенти у процесі навчання історії. Цей вид контролю передбачає перевірку, що здійснюється протягом певного періоду шляхом організації фронтальної та індивідуальної діяльності.

➤ Конспект і захист монографії, заповнення хронологічних і синхроністичних таблиць, конспектування джерел, монографічної літератури складання тематичних показників, написання історичних повідомлень, рефератів тощо. Цей вид контролю має служити для студентів додатковими стимулом до навчання, поглиблення та розширення знань; розвитку пізнавальних здібностей. Реконструктивні самостійні роботи. Під час таких робіт відбувається перебудова рішень, складання плану, тез, анутовання. На цьому рівні можуть виконуватися реферати.

➤ Засоби навчання:

Навчальні книги	Наочне приладдя	Інформаційні матеріали до аудіовізуальних засобів навчання	Програмно-методичне забезпечення комп'ютерною технологією
<ul style="list-style-type: none"> • підручники; • навчальні посібники; хрестоматії; <ul style="list-style-type: none"> • наукова література; • словники; • довідники; • збірники нормативних документів; • спеціалізована література; • методичні посібники 	<ul style="list-style-type: none"> • таблиці; • плакати; • муляжі; • моделі; • натуральні об'єкти 	<ul style="list-style-type: none"> • кінофільми; • відеофільми; • діафільми; • плівки з накладними проєкціями; • відеозаписи 	<ul style="list-style-type: none"> • автоматизовані навчальні курси; • навчальні завдання для розв'язання розрахункових, облікових, проєктно-графічних, пошуково-інформаційних та оптимізаційних завдань; • професійні програми; <ul style="list-style-type: none"> • тести; • контрольні задачі та завдання

*Критерії поточної оцінки («відмінно», «добре», «задовільно»,
«незадовільно»)*

Оцінка «п'ять» ставиться, якщо студент виявив глибокі, повні, цілісні, міцні і творчо засвоєні знання програмного матеріалу, усвідомлені уміння і навички щодо застосування знань на практиці: володіє логікою предмета, висловлює власне ставлення до навчального матеріалу; відповідь чітка і завершена, у письмовій роботі не повинно бути помилок. Ознайомлений з найновішими досягненнями вітчизняної історіографії, джерелознавства, науковими концепціями, знає історичну термінологію, персоналістику, володіє понятійним апаратом, відмінно орієнтується в історичній хронології, володіє просторовою компетенцією (інтелектуальні операції, що дають змогу бачити за умовно-площинними зображеннями історичні факти, події та явища); створює розумний баланс між соціальною, економічною, політичною і культурною складовою історії, вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історичний матеріал, рецензує відповіді ровесників. Має синтетичне мислення (тобто вміння бачити зв'язки і тенденції історичного процесу, які безпосередньо не спостерігаються); визначати роль людського фактора в історії; дає характеристику альтернатив розвитку окремих ситуацій; пояснення того, чому події склалися саме так, а не інакше; вміння ставити під сумнів сталі принципи та ідеї; обдумана ризикованість; терпиме ставлення до своїх та чужих помилок.

Оцінка «чотири» ставиться, якщо студент має глибокі і повні знання програмного матеріалу, знає досягнення історіографії, виявляє розуміння історичних процесів; визначає причини, сутність, наслідки та значення історичних явищ та подій, зв'язки між ними; робить аргументовані висновки; характеризує історичні явища і процеси, вміє порівнювати, пояснювати, узагальнювати та критично оцінювати факти, використовуючи різні джерела інформації; вміє виявляти суперечності в позиціях, різні інтереси, потреби соціальних груп й окремих осіб та їх роль в історичному процесі, тенденції та напрями історичного розвитку; оцінювати різні версії й думки про минулі історичні події; рецензує відповіді студентів; зіставляє і систематизує дані історичних карт і застосовує їх при характеристиці подій, явищ, процесів; виявляє знання історичних термінів та понять; встановлює синхронність подій вітчизняної та всесвітньої історії; вміє аналізувати, синтезувати та узагальнювати значний обсяг фактів, простежуючи зв'язки і тенденції історичного процесу. Проте, наявні незначні неточності, пропуски, помилки (не більше однієї-двох) та недостатній досвід у творчому застосуванні умінь і навичок; власне ставлення студента висловлюється, але в аргументації зустрічаються окремі неточності: писемне мовлення добре.

Оцінка «три» ставиться, якщо студент може: називати події за датами та дати подій (не менше половини), називати і визначати поняття і терміни; називати постаті (давати неповну характеристику), визначати хронологічну послідовність подій, знати історичні джерела, не використовуючи їх,

перераховувати істориків з проблеми дослідження, називати історико-географічні об'єкти і показувати їх на карті, встановлювати причини і наслідки, порівнювати однорідні історичні події та явища; зробити висновки. При цьому аргументація слабка, є суттєві помилки в знанні фактичного матеріалу та висновках, наявні помітні прогалини в історіографії і джерелознавстві, писемне мовлення спрощене.

Оцінка «два» ставиться, якщо студент не вміє: орієнтуватися в історичному часі, не знає значної кількості дат, практично не орієнтується в історичній персоналістиці, джерелознавстві та історіографії, називає історико-географічні об'єкта, не вміючи їх показати на карті; допускає велику кількість помилок у встановленні причинно-наслідкових зв'язків, не володіє навичками порівняння, аналізування, синтезування, структурування і т. д.

Критерії оцінювання за шкалою

➤ *A* «Відмінно». Теоретичний зміст курсу засвоєний повністю, без прогалин, необхідні практичні навички роботи з засвоєним матеріалом сформовані, всі передбачені програмою навчання завдання виконані.

➤ *B* «Дуже добре». Теоретичний зміст курсу засвоєний повністю, без прогалин, необхідні практичні навички роботи з засвоєним матеріалом в основному сформовані, всі передбачені програмою навчання завдання виконані.

➤ *C* «Добре». Теоретичний зміст курсу засвоєний повністю, без прогалин, деякі практичні навички роботи з засвоєним матеріалом сформовані недостатньо, всі передбачені програмою навчання завдання виконані.

➤ *D* «Задовільно». Теоретичний зміст курсу засвоєний частково, але прогалини не мають суттєвого характеру, необхідні практичні навички роботи з засвоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання завдань виконані, деякі з виконаних завдань, можливо, містять помилки.

➤ *E* «Достатньо». Теоретичний зміст курсу засвоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, багато з передбачених програмою навчання завдань не виконані.

➤ *FX* «Умовно незадовільно». Теоретичний зміст курсу засвоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програмою навчання завдань не виконані.

➤ *F* «Безумовно незадовільно». Теоретичний зміст курсу не засвоєний, необхідні практичні навички роботи не сформовані, усі виконані завдання містять грубі помилки.

Загальна оцінка виставляється як середнє арифметичне із чотирьох оцінок за кожен відповідь.

Критерії оцінювання індивідуального завдання (денна форма навчання)

Бал	Критерії оцінювання навчальних досягнень
1-3	Конспект монографії, або конспект історичних термінів і постатей виконаний задовільно, однак відтворити зміст прочитаного не може
4-6	Конспект виконано задовільно. Студент може репродуктивно відтворити текст законспектованої монографії, однак у його відповіді є значні помилки.
7-8	Конспект монографії, або конспект історичних термінів і постатей виконаний добре. Помилки під час захисту індивідуального завдання незначні.
9-10	Здатність презентувати власну інтерпретацію (версію, розуміння, оцінку) історичних явищ на основі захисту конспектів наукової літератури, ретельно заповнює хронологічні і синхроністичні таблиці, при написанні історичних повідомлень, рефератів використовує значний обсяг джерел і літератури, висновки самостійні, тези і анотування здійснені на високому рівні, студент допомагає створювати роздатковий матеріал тощо.

Критерії оцінювання індивідуального завдання (заочна форма навчання)

Бал	Критерії оцінювання навчальних досягнень
1-4	Конспект монографії, або конспект історичних термінів і постатей виконаний задовільно, однак відтворити зміст прочитаного не може
5-10	Конспект виконано задовільно. Студент може репродуктивно відтворити текст законспектованої монографії, однак у його відповіді є значні помилки.
11-15	Конспект монографії, або конспект історичних термінів і постатей виконаний добре. Помилки під час захисту індивідуального завдання незначні.
16-20	Здатність презентувати власну інтерпретацію (версію, розуміння, оцінку) історичних явищ на основі захисту конспектів наукової літератури, ретельно заповнює хронологічні і синхроністичні таблиці, при написанні історичних повідомлень, рефератів використовує значний обсяг джерел і літератури, висновки самостійні, тези і анотування здійснені на високому рівні, студент допомагає створювати роздатковий матеріал тощо

Критерії оцінки виконання контрольної роботи

$$2+1+1+6 = 10 \text{ балів}$$

1 контрольна (10 балів) + 2 контрольна (10 балів) = 20 балів
(максимальна кількість)

Тести на знання хронології (1 повністю правильна відповідь – 0,2 бали, частково правильна – 0,1.

10 тестів* 0,2 = 2 бали (максимальна кількість)

Тести на знання історичних постатей (1 повністю правильна відповідь – 0,2 бали, частково правильна – 0,1. 5 тестів *0,2 = 1 бал (максимальна кількість)

Тести на знання Історичних джерел (або історіографії) (1 повністю правильна відповідь – 0,2 бали, частково правильна - 0,1. 5 тестів *0.2 = 1 бал (максимальна кількість)

[Або заповнення контурних карт (1 повністю правильна відповідь – 0,2 бали, частково правильна – 0,1. 5 завдань *0,2 = 1 бал (максимальна кількість)]

2 теоретичні завдання максимальна кількість 6 балів (оцінки сумуються і діляться на 2).

Бал	Критерії оцінювання навчальних досягнень за теоретичне завдання
1	Студент може назвати одну дві події, дати, історичні постаті чи історико-географічні об'єкти
2	Студент може 3.5 простими реченнями розповісти про історичну подію чи постать; упізнати історичну подію, постать за описом; знає основні дати; має елементарну просторову компетентність
3	може відтворити основний зміст навчальної теми на рівні підручника; визначати окремі ознаки історичних понять, назвати основні дати; дає неповну характеристику історичним постатям, має просторову компетентність
4	відтворює фактичний матеріал теми, послуговуючись підручником і довідковими виданнями; може дати стисло характеристику історичній постаті; встановити послідовність подій на основі знання їх дат; у цілому правильно вживає Історичні терміни; може показати на карті місця основних подій
5	достатньою мірою оперує історичним матеріалом, узагальнює окремі факти і формулює висновки, обґрунтовує свої висновки конкретними фактами з джерел і наукової літератури, може дати порівняльну характеристику історичних явищ, визначення поняттям; у цілому самостійно встановлює причинно-наслідкові зв'язки; встановлює синхронність подій у межах курсу; може аналізувати зміст історичної карти, узагальнювати та застосовувати ці знання

6	студент володіє набутими знаннями та використовує їх для розв'язання нової навчальної проблеми; виявляє розуміння історичних процесів; робить аргументовані висновки; характеризує історичні явища і процеси, використовуючи різні джерела інформації; рецензує відповіді інших студентів; зіставляє і систематизує дані історичних карт і застосовує їх при характеристиці подій, явищ, процесів; встановлює синхронність подій вітчизняної та всесвітньої історії. Виявляє здатність презентувати власну Інтерпретацію (версію, розуміння, оцінку) історичних явищ на основі глибоких і міцних знань, можливість самостійно побачити та сформулювати проблему; зібрати дані, проаналізувати їх, запропонувати методику їх обробки; здатність дійти висновків і побачити можливості практичного застосування отриманих результатів; здатність побачити проблему загалом, усі аспекти й етапи її вирішення; самостійність в використуванні навичок і вмінь, прийомів розумової праці, методу пізнання. Має синтетичне мислення (тобто вміння бачити зв'язки, які безпосередньо не спостерігаються); вміння ставити під сумнів сталі принципи та ідеї; обдумана ризикованість; терпиме ставлення до своїх та чужих помилок
---	---

Критерії оцінки екзамену (50)

Три теоретичні завдання (по 13 балів кожне): 13+13+13=39

Тестове завдання на знання хронології: 5 завдань по 1 балу=5 балів

Тестове завдання на знання історичних постатей або історичних термінів: 5 завдань по 1 балу = 6 балів

Таким чином, 39+5+6=50 балів

Бал	Критерії оцінювання теоретичного завдання
1-4	має загальне уявлення по темі, може репродуктивно відтворити (у межах чотирьох-шести простих речень) частину навчального матеріалу теми, дати визначення Історичних термінів; назвати основні дати; знає історичні постаті, географічні об'єкти. Відсутність або низький рівень засвоєння навчального матеріалу.
5-6	може відтворити основний зміст навчальної теми на рівні підручника; визначати окремі ознаки історичних понять, перерахувати основні дати; знає окремі історичні джерела, дає характеристику історичним постатям, має просторову компетентність. Є помилки в знанні фактичного матеріалу та висновках, слабка ознайомленість із найновішими досягненнями вітчизняної історіографії, і

7-8	у цілому послідовно й логічно, самостійно відтворює навчальний матеріал теми, використовуючи при підготовці наукові праці, виявляє розуміння історичної термінології, дає загальну характеристику події (причини, наслідки, значення), відокремлює окремі ознаки явищ та процесів; знає історичні карти і карти-схеми; встановлює послідовність і тривалість історичних подій; використовує документи як джерело знань. Є не суттєві помилки в знанні фактичного матеріалу та висновках
9-10	студент володіє глибокими набутими знаннями та використовує їх для розв'язання нової навчальної проблеми; використовує знання найновіших досягнень вітчизняної історіографії, джерелознавства, наукових концепцій, виявляє розуміння історичних процесів; робить аргументовані висновки; характеризує історичні явища і процеси, використовуючи різні джерела інформації; зіставляє і систематизує дані історичних карт і застосовує їх при характеристиці подій, явищ, процесів; встановлює синхронність подій вітчизняної та всесвітньої історії. Помилки не суттєві (не більше 3).
11-13	Здатність презентувати власну інтерпретацію (версію, розуміння, оцінку) історичних явищ на основі глибоких і міцних знань, можливість самостійно побачити та сформулювати проблему; зібрати дані, проаналізувати їх, здатність побачити проблему загалом, усі аспекти й етапи її вирішення; самостійність в використовуванні навичок і вмінь, прийомів розумової праці, методу пізнання. Має синтетичне мислення (тобто вміння бачити зв'язки, які безпосередньо не спостерігаються); вміння ставити під сумнів сталі принципи та ідеї.

5. ГРАФІК ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Затверджую

Декан _____ проф. Кугутяк М.В.

**Графік навчального процесу
на денній формі навчання напряму підготовки,
спеціальності «Історія» на 2016-2017 н. р.**

осінньо-зимовий семестр

I-III, V (OP «спеціаліст») курси

Термін	Кількість тижнів	Вид діяльності
1.09-16.12.2016р.	15	Теоретичне, практичне навчання, самостійна робота студентів
19.12-25.12.2016р.	1	Контроль за самостійною роботою студентів
26.12.2016р.-11.01.2017р.	2	Канікули
12-25.01.2017р.	2	Сесія
26,27.01.2017р.		Ліквідація академічної заборгованості (талон №2)
30-31.01.2017р.		Ліквідація академічної заборгованості (талон №3)

IV курс

Термін	Тижнів	Вид діяльності
1.09-16.12.2016р.	15	Теоретичне, практичне навчання, самостійна робота студентів
19-25.12.2016р.	1	Контроль за самостійною роботою студентів
26.12.2016р.-11.01.2017р.	2	Канікули
12.01-25.01.2017р.	2	Сесія
26.01.2017р.		Ліквідація академічної заборгованості (талон №2)
30.01.2017р.		Ліквідація академічної заборгованості

Весняно-літній семестр

Затверджую

Декан _____ проф. Кугутяк М.В.

**Графік навчального процесу
на денній формі спеціальності «Історія» на 2016-2017 н. р.**

**Весняно-літній семестр
V курс (ОКР «спеціаліст»)**

Термін	Тижнів	Вид діяльності
01.02-25.03.2017р.	8	Виробнича практика (педагогічна на базі загальноосвітніх шкіл, гімназій, ліцеїв)
27.03-03.06.2017р.	10	Переддипломна практика
10-12.05.2017р.		Подача дипломних робіт на кафедри для рецензування
13-20.05.2017р.		Рецензування дипломних робіт
25.-26.05.2017р.		Попередній захист дипломних робіт
01.06.2017р.		Прорецензовані дипломні роботи подати в деканат
29.05-02.06.2017р.	1	Оглядові лекції
05.06-30.06.2017р.	3	Атестація

7. АНОТАЦІЇ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

НОРМАТИВНІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ I. ЦИКЛ ГУМАНІТАРНИХ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Назва дисципліни: **Історія філософії України**

Статус: Гуманітарні та соціально-економічні дисципліни

Рік: I, семестр I

Духовне відродження та розвиток нації – складний та багатоступеневий процес втілення в життя національної ідеї та реалізація національних інтересів і введення енергії кожного представника нації в річище суспільної активності. Передумовою цього процесу є утвердження національної самосвідомості, яка формується передусім через освоєння традицій народу, здобутків його духовної культури, національних цінностей. Пізнання історії своєї духовності є одним із засобів самоутвердження та етноінтеграції українського народу.

Мета курсу – сприяти освоєнню студентами знань з історії філософської думки України, її етноментальних особливостей, головні з яких – людинознавчий, гуманістичний, екзистенціальний характер. Виклад історії філософії України здійснюється в контексті української культури у хронологічній послідовності через висвітлення поглядів найголовніших її представників.

Завдання вивчення дисципліни:

– з'ясувати, яке значення має історія української філософії та ті знання, що здобуваються нею, для розвитку культури українського народу на сучасному етапі історичного поступу;

– проаналізувати особливості української філософії як форми виразу світогляду українського народу, його світобачення, світосприйняття та самовираження;

– розглянути основні парадигми розвитку української філософії;

– реконструювати філософські пошуки українських мислителів, зокрема бачення ними питання української гуманістичної та національної перспективи;

Тривалість. Всього – 45 год., лекції – 14 год., самостійна робота – 31 год. (ІА).

Форма контролю – залік

II. ЦИКЛ ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ І ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНИХ ДИСЦИПЛІН

Назва дисципліни: **Історіографія історії України**

Статус: Фундаментальні і професійно-орієнтовані дисципліни

Рік: I, семестр I

Галузь знань, яка вивчає історію історичної науки, називають історіографією. Це спеціальна галузь історичної науки, яка вивчає тенденції розвитку історичних знань, української історичної думки, діяльність наукових осередків та центрів історичної науки, внесок визначних українських істориків у збагачення історичних знань не лише з історії України, а й світової історії. У структурі історіографії виділяють загальну, предметну, галузеву, проблемну. Українська історіографія – це різновид загальної історіографії, оскільки вона має за мету з'ясувати у контексті світової історичної науки зародження, збагачення і здобутки української історичної думки. Предметом української історіографії є закономірності нагромадження знань і розвитку української історичної думки, становлення і збагачення української історичної науки. Іншими словами, предмет історіографії складають не сам історичний процес, не конкретні факти, події, явища історії, а лише ті, що мають безпосереднє відношення до розвитку знань про ці події, факти і явища.

Тривалість. Всього – 135 год., лекції – 30 год., практичні – 18 год., самостійна робота – 87 год. (ІА). Всього – 135 год., лекції – 30 год., практичні – 18 год., самостійна робота – 87 год. (СОІ).

Форма контролю – екзамен

Назва дисципліни: Історіографія всесвітньої історії

Статус: Фундаментальні і професійно-орієнтовані дисципліни

Рік: I, семестр I

Становлення історичної науки в суверенній Україні вимагає вироблення нових методологічних засад, що можливо лише на основі освоєння кращих здобутків світової історіографії. Нормативний курс «Історіографія всесвітньої історії ХХ ст.» спрямований на розкриття генези розвитку історичної науки в період новітнього часу як єдиного процесу. У центрі уваги перебувають теоретичні аспекти історичної науки, концептуальні положення, які зумовлювали загальний рівень вивчення конкретно-історичних проблем і окремих етапів історії.

Пропонований курс, за загальноприйнятою схемою, передбачає послідовне вивчення стану розвитку історичної науки відповідно у першій та другій половинах ХХ століття. В основу періодизації курсу покладена послідовна еволюція світоглядних принципів і методології історичного дослідження. У зв'язку з цим подається стисла характеристика соціально-політичних, ідеологічних, загальнокультурних та організаційних умов розвитку історіографії в той чи інший період.

Структурно курс побудований таким чином, щоб ознайомити студентів з тими школами, течіями та напрямками в історіографії, які за своїм значенням виходили за певні хронологічні або національні рамки і відігравали провідну роль у розвитку світової історичної науки загалом.

Суттєве місце при цьому відводиться характеристиці особливостей національних історіографій.

Враховуючи обмежену кількість годин, які за навчальним планом відведено на вивчення курсу, окремі теми виділені для самостійного вивчення.

Отримані студентами теоретичні знання і практичні навички конкретизують набуті при вивченні курсів філософії історії, новітньої історії країн Європи і Америки, Азії та Африки, є невід'ємною складовою підготовки істориків-професіоналів, принципово важливі для їх майбутньої науково-дослідної та педагогічної діяльності.

Тривалість. Всього – 135 год., лекції – 30 год., практичні – 18 год., самостійна робота – 87 год. (ІА). Всього – 135 год., лекції – 30 год., практичні – 18 год., самостійна робота – 87 год. (СОІ).

Форма контролю – екзамен

Назва дисципліни: Історіографія історії зарубіжних слов'ян

Статус: Фундаментальні і професійно-орієнтовані дисципліни

Рік: I, семестр I

Історіографія історії зарубіжних слов'ян як наукова дисципліна вивчає процес зародження і розвиток історичних досліджень в слов'янських державах.

Завдання курсу полягає у наступному: виявленні соціальних і суспільно-політичних передумов формування історичної науки; показати основні етапи і організаційні основи її розвитку, виділенні методологічних принципів історичного пізнання, виясненні методів дослідження конкретно-історичних проблем історії словенських народів.

Аналіз історичної спадщини в процесі викладання курсу передбачає розкриття історичних концепцій окремих вчених, розуміння ними суспільного розвитку, вияснення їх внеску в науку. Тому в програмі виділяються головні етапи в творчості істориків, показано застосування ними різної методології, методів роботи з джерелами.

Тривалість. Всього – 120 год., лекції – 26 год., практичні – 18 год., самостійна робота – 76 год. (ІА). Всього – 120 год., лекції – 26 год., практичні – 18 год., самостійна робота – 76 год. (СОІ).

Форма контролю – екзамен

Назва дисципліни: Філософія і методологія історії

Статус: Фундаментальні і професійно-орієнтовані дисципліни

Рік: I, семестр I

Філософія та методологія історії вивчає об'єктивні закономірності, духовний та моральний зміст історичного процесу, розуміння законів

історії, смисл історії, історичне пізнання, ідеї та напрями філософії історії, методологію історії.

Завдання курсу полягає у вивченні філософських теорій історичного процесу.

Тривалість. Всього – 135 год., лекції – 30 год., практичні – 18 год., самостійна робота – 87 год. (ІА). Всього – 135 год., лекції – 30 год., практичні – 18 год., самостійна робота – 87 год. (СОІ).

Форма контролю – екзамен

ІІІ. ЦИКЛ ДИСЦИПЛІН ВИБОРУ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Назва дисципліни: **Історія релігії і церкви в Україні**

Статус: Дисципліни вибору вищого навчального закладу

Рік: I, семестр I

Однією з ключових проблем, що постають на сьогоднішньому етапі є, на наш погляд, дегуманізація суспільства. Ця проблема своєю чергою тісно перегукується з іншою – релігійним індиферентизмом громадськості. Це можна вважати своєрідним викликом українським гуманітаріям, інтелігенції. Вочевидь науковці-історики, особливо історики Церкви повинні вносити свою лепту в оптимізацію ситуації. Лекції з історії Церкви повинні якоюсь мірою долучатися до зміни ситуації. Прагнемо так розставляти акценти, щоб в історичному фокусі опинилися найбільш значимі повчальні явища, події, поняття, дати тощо.

Студенти повинні усвідомлювати, що стрижневим принципом при розкритті релігійно-церковних тем є принцип конфесійної незаангажованості, релігійної толеранції. За таких умов за основу береться екстраполяційний підхід, при якому проводяться історичні паралелі минулих епох із сьогоденням. Вважаємо, що наше суспільство початку ХХІ ст. може багато чого навчитися в людей минулих історичних епох.

Тривалість. Всього – 45 год., лекції – 10 год., практичні – 6 год., самостійна робота – 29 год. (ІА).

Форма контролю – залік

Назва дисципліни: **Інтелектуальна власність**

Статус: Дисципліни вибору вищого навчального закладу

Рік: I, семестр I

Курс покликаний прищепити студентам знання з права інтелектуальної власності, що є вкрай необхідним за умов входження України в загальноєвропейський правовий простір. Інтелектуальний скарб нації має бути захищеним від несанкціонованого використання. Він має працювати як на конкретного автора, так і приносити користь усій громаді.

Студенти повинні знати: що таке інтелектуальна власність; який правовий механізм із захисту інтелектуальних прав.

Студенти повинні вміти: відстоювати свої права на інтелектуальну власність; застосовувати свої знання для процвітання як власної родини, так і цілої країни

Тривалість. Всього – 30 год., лекції – 10 год., самостійна робота – 20 год. (ІА). Всього – 30 год., лекції – 10 год., самостійна робота – 20 год. (СОІ).

Форма контролю – залік

Назва дисципліни: **Інноваційні освітні технології**

Статус: Дисципліни вибору вищого навчального закладу

Рік: I, семестр I

Курс покликаний прищепити студентам знання критично аналізувати традиційну систему освіти; сформувані базові знання та необхідні предметні компетенції з курсу; дослідити інноваційні технології через призму розвитку різноманітних форм мислення, творчих здібностей, високих соціально-адаптаційних можливостей особистості.

Студенти повинні знати: тенденції розвитку сучасної освіти; особливості інноваційного навчання, його переваги, гуманістичну спрямованість освітніх інноваційних процесів; умови ефективності інноваційних педагогічних процесів; структуру і динаміку розвитку освітніх інноваційних процесів; особливості кооперативного навчання; критерії оцінювання рівня сформованості компетентностей у гравців під час дидактичних ігор з історії; ігрові технології навчання; структуру дидактичної гри; методичні принципи і прийоми організації роботи мікрогруп учнів на уроці історії.

Студенти повинні вміти: застосовувати принципи управління інноваційними освітніми процесами; використовувати форми і технології «кооперативного навчання» на уроці історії; використовувати дидактичні ігри у процесі навчання історії; застосовувати методику організації навчальних проектів, кейс-технології; методику застосування інформаційних технологій на різних етапах уроку історії.

Тривалість. Всього – 90 год., лекції – 16 год., практичні – 14 год., самостійна робота – 60 год. (СОІ).

Форма контролю – залік

Назва дисципліни: **Цивільний захист**

Статус: Дисципліни вибору вищого навчального закладу

Рік: I, семестр I

Теоретичні основи цивільного захисту. Природна система захисту людини. Правові нормативно-технічні та організаційні основи

забезпечення цивільного захисту. Принципи, методи та засоби забезпечення безпеки життєдіяльності. Основи виробничої санітарії, гігієни та безпеки. Надзвичайні ситуації та дії по ліквідації їх наслідків.

Тривалість. Всього – 30 год., лекції – 4 год., практичні – 6 год., самостійна робота – 20 год. (ІА). Всього – 30 год., лекції – 4 год., практичні – 6 год., самостійна робота – 20 год. (СОІ).

Форма контролю – диференційований залік

ІV. ЦИКЛ ДИСЦИПЛІН ВІЛЬНОГО ВИБОРУ СТУДЕНТА

ДИСЦИПЛІНИ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ

Назва дисципліни: **Основи шкільного краєзнавства**

Статус: Дисципліни вільного вибору студента

Рік: I, семестр I

Предметом курсу є організаційна й методична діяльність учителя – організатора шкільного краєзнавства. Ми познайомимося з історією краєзнавчого руху, у тому числі – дитячого, шкільного, його організаційними формами, основними напрямками і методами шкільної краєзнавчої праці.

Мета викладання дисципліни – підготувати майбутнього вчителя до самостійної краєзнавчої праці в школі, дати знання, уміння і практичні навички здобуття знань про рідний край, про джерела цих знань, способи їх використання, форми організації краєзнавчої діяльності учнів, застосування краєзнавчої інформації на уроках і в позакласній діяльності. Така підготовка не просто бажана. Вона необхідна і витікає з нормативних вимог до організації освітньо-виховного процесу, безперервної історичної освіти в Україні.

Завдання курсу: розширити знання про краєзнавство як комплексне вивчення краю і громадський рух, про шкільне краєзнавство як одну з важливих його форм; упорядкувати знання студентів про організаційні форми і основні напрями шкільної краєзнавчої праці учителя та учнів; ознайомити з положеннями, методикою організації всеукраїнських та регіональних рухів, експедицій, акцій як засобу організації історико-краєзнавчої діяльності й патріотичного виховання учнівської молоді; дати знання про порядок підготовки, проведення й узагальнення результатів краєзнавчої експедиції; сформувати практичні навички збору, упорядкування й використання топонімів та мікротопонімів населеного пункту; посилити теоретичні і практичні знання студентів з шкільного музейництва та пам'яткоохоронства як важливого засобу організації учнівської практично-перетворювальної діяльності; посприяти вихованню в студентів – майбутніх учителів історії, організаторів шкільного

краєзнавства розуміння ролі і місця краєзнавства в системі шкільної навчальної і виховної роботи, любові до рідного краю, поваги до праці краєзнавців-попередників, усвідомлення своєї патріотичної ролі в продовженні вивчення і популяризації минулого рідного краю.

Тривалість. Всього – 135 год., лекції – 26 год., практичні – 16 год., самостійна робота – 93 год. (ІА). Всього – 135 год., лекції – 26 год., практичні – 16 год., самостійна робота – 93 год. (СОІ).

Форма контролю – залік

Назва дисципліни : Міжнародні відносини й зовнішня політика слов'янських держав у 1918 р. – на поч. ХХІ ст.

Статус: Дисципліни вільного вибору студента

Рік: I, семестр I

Спецкурс «Міжнародні відносини й зовнішня політика словенських держав у 1918 р. – на поч. ХХІ ст.» пропонується прочитати для студентів V курсу історичного факультету, його актуальність обумовлюється насамперед складністю, міжнародних відносин і суперечливістю зовнішньої політики західних і східних слов'янських країн між Першою і Другою світовими війнами і, особливо, її дуалізмом зі сторони тоталітарного режиму СРСР. У лекціях і на практичних заняттях ставиться мета на основі опублікованих за останні роки джерел, зокрема архівних документів, допомогти студентам зрозуміти, що відхід від національних інтересів у зовнішній політиці і її непослідовність негативно впливали на долю слов'янських країн і призвели до трагічних наслідків. У цьому зв'язку наголошується, що пакт Ріббентропа-Молотова посприяв розв'язанню Другої світової війни і підкоренню гітлерівською Німеччиною слов'янських країн. На заняттях на основі нових публікацій вітчизняних і зарубіжних авторів обґрунтовується значення зовнішньополітичних акцій польського, чехословацького і югославського еміграційних урядів у визволенні своїх країн з-під фашистської окупації і відродженні їх незалежності, розкривається позитивна роль у цьому ж плані і інших прогресивних сил. Увага студентів зосереджується на протиріччях зовнішньої політики тоталітарних режимів слов'янських країн у повоєнні роки, підкреслюється особливо їх трагічні наслідки для Польщі і Чехословаччини. На конкретних прикладах аналізуються нові підходи у міжнародних відносинах та зовнішній політиці слов'янських держав у постсоціалістичний період, їх вплив на розвиток демократичних процесів і переходу до ринкових відносин.

Тривалість. Всього – 135 год., лекції – 26 год., практичні – 16 год., самостійна робота – 93 год. (ІА). Всього – 135 год., лекції – 26 год., практичні – 16 год., самостійна робота – 93 год. (СОІ).

Форма контролю – залік

Назва дисципліни: Міжслов'янські етно-політичні і науково-культурні зв'язки у ХХ ст.

Статус: Дисципліни вільного вибору студента

Рік: I, семестр I

У спецкурсі висвітлюються важливі історичні процеси, в ході яких розпалися імперії, що сприяло утворенню незалежних слов'янських держав. Розкриваються міжслов'янські етно-політичні і науково-культурні зв'язки зарубіжних слов'янських народів, які збагачували їх життя. Згадані проблеми розглядаються у нерозривному зв'язку з історією України, європейських та інших країн світу. У спецкурсі ставиться мета необхідності вивчення студентами минулого і сучасного у міжслов'янських етнополітичних і науково-культурних зв'язків з врахуванням нових підходів, нового бачення слов'янської історії у ХХ ст.

Тривалість. Всього – 135 год., лекції – 26 год., практичні – 16 год., самостійна робота – 93 год. (ІА). Всього – 135 год., лекції – 26 год., практичні – 16 год., самостійна робота – 93 год. (СОІ).

Форма контролю – залік

Назва дисципліни: Україна в зарубіжних доктринах та стратегіях ХХ ст.

Статус: Дисципліни вільного вибору студента

Рік: I, семестр I

Однією з умов становлення України як самостійної держави є її геополітичне самовизначення, вироблення концептуальних засад зовнішньополітичної стратегії, подолання дистанції від об'єкта до активного суб'єкта сучасних міжнародних відносин. З огляду на це актуальним є ретроспективний огляд місця та ролі України на міжнародній арені та у зарубіжних стратегіях протягом ХХ століття.

Мета курсу – розкрити роль і місце України в системі міжнародних відносин протягом ХХ століття, зростаюче значення України у світовому геополітичному просторі.

Тривалість. Всього – 135 год., лекції – 26 год., практичні – 16 год., самостійна робота – 93 год. (ІА). Всього – 135 год., лекції – 26 год., практичні – 16 год., самостійна робота – 93 год. (СОІ).

Форма контролю – залік

Назва дисципліни: Історіографія історії міжнародних відносин

Статус: Дисципліни вільного вибору студента

Рік: I, семестр I

У спецкурсі вивчається радянська, американська, німецька, англійська і французька історіографії історії міжнародних відносин, зовнішньої політики і дипломатії держав; школи, тенденції і найважливіші напрямки у

їх розвитку, організаційні основи та провідні центри дослідження даної тематики.

Тривалість. Всього – 135 год., лекції – 26 год., практичні – 16 год., самостійна робота – 93 год. (ІА). Всього – 135 год., лекції – 26 год., практичні – 16 год., самостійна робота – 93 год. (СОІ).

Форма контролю – залік

Назва дисципліни: Етнокультурні процеси в Західноукраїнському регіоні в 50-90-х рр. ХХ ст. Джерела та історіографія

Статус: Дисципліни вільного вибору студента

Рік: I, семестр I

Спецкурс «Етнокультурні процеси в Західноукраїнському регіоні в 50-90-х рр. ХХ ст. Джерела та історіографія» є складовою частиною циклу гуманітарних дисциплін. Важливість курсу полягає в більш поглибленому вивченні етнокультурних процесів в Західній Україні, тим більше що в останні десятиріччя увага багатьох дослідників зосереджена на аналізі досить дискусійних питань розвитку української культури в даному регіоні, базуючись на архівних матеріалах, науковій літературі та періодичній пресі.

Даний курс покликаний збагатити і розширити гуманітарну підготовку студентів, прилучити їх до науково-теоретичних дискусій та творчо-пошукової роботи, сприяти формуванню їх як фахівців.

Метою курсу є вивчення на основі архівних та історіографічних матеріалів, етнокультурних процесів, які проходили в Західній Україні в період 50-90-х рр. ХХ століття через призму нового осмислення фактичного стану речей у зв'язку з появою нових матеріалів та їх неупередженого аналізу.

Тривалість. Всього – 135 год., лекції – 26 год., практичні – 16 год., самостійна робота – 93 год. (ІА). Всього – 135 год., лекції – 26 год., практичні – 16 год., самостійна робота – 93 год. (СОІ).

Форма контролю – залік

2. НАУКОВИЙ СЕМІНАР

Назва дисципліни: Науковий семінар

Статус: Дисципліни вільного вибору студента

Рік: I, семестр I

Спецкурс «Науковий семінар» знайомить студентів з видами науково-дослідної роботи, методикою дослідження наукової теми, оформленням наукового апарата, прийомами складання бібліографії, довідковою літературою, важливими періодичними виданнями.

Тривалість. Всього – 45 год., практичні – 16 год., самостійна робота – 29 год. (IA). Всього – 45 год., практичні – 16 год., самостійна робота – 29 год. (COI).

Форма контролю – підсумкова оцінка

8. ФАХОВЕ СПРЯМУВАННЯ ТА КВАЛІФІКАЦІЙНІ ВИМОГИ ДО ФАХІВЦІВ ОР «СПЕЦІАЛІСТ» 014 «СЕРЕДНЯ ОСВІТА. ІСТОРІЯ» 032 «ІСТОРІЯ ТА АРХЕОЛОГІЯ»

Спеціаліст історії повинен:

- мати базовий мінімум в галузі гуманітарних та соціально-економічних дисциплін;
- мати високий рівень професійної підготовки, широку ерудицію;
- поєднувати фундаментальну наукову і практичну підготовку.

Система вмінь і навичок спеціаліста-історика. Система знань формується на основі всебічного вивчення нормативних навчальних дисциплін та дисциплін професійно-орієнтованих циклів; оволодіння методикою майстерного викладання фахових дисциплін; вироблення потреби постійного і всебічного нарощування цих знань у процесі своєї діяльності.

Спеціаліст історії повинен знати: основи загальнотеоретичних дисциплін в обсязі, необхідному для вирішення педагогічних і дослідницьких завдань, успішного освоєння методологічних і прикладних питань спеціальності; закономірності історичного процесу; сукупність фактів суспільної діяльності людства впродовж його існування; нові напрямки розвитку вітчизняної історичної науки; основи філософії історії; сучасні історіософські теорії; питання методології, методики та технології конкретно-історичних досліджень; принципи і методи збору, систематизації, узагальнення і використання інформації та проведення наукових досліджень за профілем спеціальності; практичні питання редагування і підготовки матеріалів до публікації, написання рефератів, оглядів та рецензій; основні етапи розвитку української та зарубіжної культури, їх стильові особливості, досягнення в різних галузях духовної культури; сутність економічних явищ і процесів, закони ринкової економіки; природу ціннісної свідомості, структуру і функції моралі; головні етапи становлення і розвитку філософії України; особливості етнопсихології, соціально-політичних процесів; основи загальної соціології; загальні відомості про політику, природу та специфіку політичних знань, теоретико-методологічні основи політичної науки; основні тенденції розвитку сучасної етнополітичної ситуації в світі та Україні.

Спеціаліст історії повинен вміти: аналізувати історичний процес в його єдності та розмаїтті з метою вивчення закономірностей, змісту, спрямованості історії, співвідношення універсального і локального, конкретно-історичного і архетипного, класичних і некласичних соціокультурних форм, типового і унікального в світовій та вітчизняній історії; вдосконалювати методологію і методику новими розробками на основі наукового аналізу сучасних історичних процесів в Україні та світі; творчо осмислювати історіософські концепції, що дозволяють пояснювати історичний процес, виконувати прогностичну та соціальну функції;

самостійно вести історичні дослідження та розробляти програми конкретних досліджень; вміти здобувати та об'єктивно аналізувати історичну інформацію, якісно її обробляти із залученням інформаційних технологій; вільно користуватися однією з іноземних мов у своїй професійній діяльності; на практиці застосовувати принципи наукової організації праці; володіти сучасною методикою викладання історії, кваліфіковано проводити педагогічну та виховну роботу в навчальних закладах; організовувати музей чи постійно діючу виставку; проводити тематичні екскурсії; надавати органам влади різних рівнів теоретичну і методичну допомогу по вивченню і аналізу політичного життя суспільства; проводити на високому професійному рівні консультації керівників державних і приватних організацій, установ, інформаційних служб для прийняття управлінських рішень.

У відповідності до посад, що може займати випускник ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» освітньо-кваліфікаційного рівня *спеціаліст із спеціальностей 014 – «Середня освіта. Історія», 032 – «Історія та археологія», він придатний до виконання виробничих функцій та здійснення певних, типових для даних видів діяльності, задач. Кожній типовій задачі діяльності відповідає система умінь щодо її вирішення.*

Прикарпатський університет імені Василя Стефаника *забезпечує* опанування випускниками освітньо-кваліфікаційного рівня *спеціаліст із спеціальностей 014 – «Середня освіта. Історія», 032 – «Історія та археологія»* системи умінь вирішувати певні типові задачі діяльності при здійсненні конкретних виробничих функцій.

Розробка системи виробничих функцій, типових задач діяльності та умінь вирішувати їх базується на аналізі реальної практики використання спеціалістів та прогнозу розвитку сфери діяльності, до якої готується спеціаліст історії. Соціально-професійні задачі сформульовані з врахуванням загальних вимог до спеціаліста. Перелік загальних вимог не є остаточним і може доповнюватися у відповідності з появою нових соціально-професійних задач. Вони відображають світоглядні, гуманітарні, культурні та особистісні вимоги вищої освіти до формування майбутнього фахівця в галузі історії.

Виробничі функції, типові задачі діяльності та вміння, якими повинен володіти *спеціаліст-історик*, наведені в таблиці:

Зміст виробничої функції	Назва типової задачі діяльності	Шифр типової задачі діяльності	Зміст уміння	Шифр уміння
Науковий співробітник				
Проведення науково-	Вибір проблеми і	ПФ.Е.01	Враховуючи сучасний стан розвитку історичної науки,	ПФ.Е.01. ЗР.О.01

дослідницької роботи за планом підрозділу	теми дослідження		вміти визначити і сформулювати наукову проблему	
			Вміти опрацювати матеріали за фахом на іноземній мові	ПФ.Е.01. ПР.О.02
	Вивчення та критичний аналіз джерел інформації з теми дослідження	ПФ.Е.02	Вміти одержувати наукову інформацію за фахом використовуючи сучасні джерела та методи накопичення інформації	ПФ.Е.02. ЗП.Р.03
	Планування проведення історичних досліджень та формування інформаційних баз даних	ПФ.Е.03	Використовуючи реальні можливості джерельної бази та історіографії, знаходити засоби здобуття характеристик досліджуваних об'єктів та їх типологізації	ПФ.Е.03. ЗП.О.04
	Опанування методами досліджень, їх використання та удосконалення	ПФ.Е.04	Вміти застосовувати сучасні методи історичного аналізу при проведенні наукової роботи	ПФ.Е.04. ЗП.Н.05
	Обробка, аналіз і узагальнення результатів дослідження	ПФ.Е.05	Вміти застосовувати сучасні методи обробки інформації та створити на цій основі бази даних	ПФ.Е.05. ЗП.О.06
	Оформлення здобутих знань	ПФ.Е.06	Вміти подавати здобуту інформацію	ПФ.Е.06. ПР.О.07
Вміти оформляти матеріали до друку			ПФ.Е.06. ПР.О.08	
Вміти здійснювати облік та реєстрацію окремих археологічних та етнографічних знахідок і колекцій, користуючись інструктивними документами			ПФ.Е.06. ПР.О.12	
	Практичне застосування результатів науково-дослідної роботи	ПФ.Е.07	Користуючись інструктивними документами, вміти скласти заявку на підтримку наукового дослідження, інформаційний звіт, науковий звіт тощо	ПФ.Е.07. ПР.О.09
Викладач навчального закладу				
Проведення	Планування	ПФ.Д.08	Використовуючи учбово-	ПФ.Д.08.

всіх форм занять у вищих навчальних закладах III-IV акредитації	занять		методичні документи та наукову і навчально-методичну літературу, вміти скласти план практичного заняття, план і конспект лекції	ПР.О.10
			Вміти враховувати психологічні особливості студентів при підготовці, плануванні та проведенні занять	ПФ.Д.08. ПР.О.11
	Проведення занять	ПФ.Е.09	Вміти використовувати знання за фахом і спеціалізацією при проведенні занять	ПФ.Е.09. ПР.О.12
			Вміти застосовувати знання педагогіки при проведенні занять	ПФ.Е.09. ПР.О.13
	Здійснення контролю знань, набутих студентами	ПФ.Е.10	Використовуючи учбово-методичні матеріали вміти скласти контрольні завдання, тести для перевірки знань студентів	ПФ.Е.10. ПР.О.14
Проведення всіх форм занять у вищих навчальних закладах I-II рівня акредитації	Планування занять	ПФ.Д.11	Використовуючи учбово-методичні документи та наукову і навчально-методичну літературу, вміти скласти план практичного заняття, план і конспект лекції	ПФ.Д.11. ПР.О.15
			Вміти враховувати психологічні особливості студентів при підготовці, плануванні та проведенні занять	ПФ.Д.11. ПР.О.16
	Проведення занять	ПФ.Е.12	Вміти використовувати знання за фахом і спеціалізацією при проведенні занять	ПФ.Е.12. ПР.О.17
			Вміти застосовувати знання педагогіки при проведенні занять	ПФ.Е.12. ПР.О.18
Здійснення контролю знань, набутих студентами	ПФ.Е.13	Використовуючи учбово-методичні матеріали вміти скласти контрольні завдання, тести для перевірки знань студентів	ПФ.Е.13. ПР.О.19	
Проведення всіх форм занять у середніх навчальних закладах	Планування занять	ПФ.Д.14.	Використовуючи учбово-методичні документи та наукову і навчально-методичну літературу, вміти скласти план практичного заняття, план і конспект лекції	ПФ.Д.14. ПР.О.20

			Вміти враховувати психологічні особливості учнів при підготовці, плануванні та проведенні занять	ПФ.Д.14. ПР.О.21
	Проведення занять	ПФ.Е.15	Вміти використовувати знання за фахом і спеціалізацією при проведенні занять	ПФ.Е.15. ПР.О.22
			Вміти застосовувати знання педагогіки при проведенні занять	ПФ.Е.15. ПР.О.23
	Здійснення контролю знань набутих учнями	ПФ.Е.16	Використовуючи учбово-методичні матеріали, вміти скласти контрольні завдання, тести для перевірки знань учнів	ПФ.Е.16. ПР.О.24
Навчально-методична робота	Забезпечення належного методичного рівня занять	ПФ.Е.17	Вміти використовувати методіку викладання історичних дисциплін для проведення всіх форм занять	ПФ.Е.17. ПР.О.25
			Вміти складати робочий план, програму дисциплін та інші учбово-методичні документи	ПФ.Е.17. ПР.О.26
	Методичне забезпечення самостійної роботи учнів, студентів, слухачів	ПФ.Е.18	Використовуючи учбову та наукову літературу, учбово-методичні та інші документи, вміти скласти та підготувати до друку методичні вказівки, посібники за фахом і спеціалізацією	ПФ.Е.18. ПР.О.27
Науково-дослідна робота		ПФ.Е.01		
		ПФ.Е.02		
		ПФ.Е.03		
		ПФ.Е.04		
		ПФ.Е.05		
		ПФ.Е.06		
		ПФ.Е.07		
	Керівництво науково-дослідною роботою студентів	ПФ.Е.19	Використовуючи учбову та наукову літературу, учбово-методичні та інші документи та враховуючи сучасні досягнення історичної науки, вміти скласти план і організувати наукову роботу студента, аспіранта, пошукача	ПФ.Е.19. ПР.О.28
Залучення учнів, студентів до досягнень світової культури,	Організація та проведення культурно-просвітньої роботи	ПФ.Д.20	Вміти використовувати при плануванні та проведенні культурно-просвітньої роботи знання за фахом і спеціалізацією соціально-економічних та гуманітарних	ПФ.Д.20. ПР.О.29

загальнолюдських, моральних та естетичних цінностей			дисциплін	
Працівник аналітичних відділів органів державної влади і місцевого самоврядування, політичних партій та громадських організацій				
Аналітична. робота в аналітичних відділах органів державної влади, місцевого самоврядування, політичних партіях і т.д.	Систематизація і узагальнення суспільно-політичної інформації	ПФ.Е.21	Вміти узагальнювати і систематизувати необхідну для роботи інформацію, створювати відповідні бази даних	ПФ.Е.21. ПР.О.30
			Вміти виявляти закономірності функціонування та розвитку соціальних явищ і процесів	ПФ.Е.21. ПР.О.31
	Прогнозування розвитку подій в соціальній та політичній сферах	ПФ.Е.22	На основі опрацьованої інформації вміти здійснювати прогноз розвитку подій в соціальній і політичній сферах життєдіяльності суспільства	ПФ.Е.22. ПР.О.32
	Обробка інформації, створення баз даних, складання звітів по проробленій роботі	ПФ.Е.23	Вміти працювати із комп'ютерною технікою і застосовувати її для обробки інформації та створення баз даних	ПФ.Е.23. ЗП.О.33
	Моніторинг громадської думки	ПФ.Е.24	Вміти організувати і проводити опитування громадян з метою отримання необхідної інформації	ПФ.Е.24. ПП.О.34
	Політичний менеджмент і маркетинг	ПФ.Е.25	Вміти оцінювати політичні ризики	ПФ.Е.25. ПП.О.35
Вміти організувати і проводити передвиборчу кампанію кандидата політичної партії			ПФ.Е.25. ПП.О.36	
			Вміти працювати в галузі політичного рекламування для створення відповідних іміджів	ПФ.Е.25. ПП.О.37
Науковий працівник музею				
Розробка принципів	Вибір теми і групи пам'яток	ПФ.Е.26	Враховуючи сучасний стан розвитку історичної науки,	ПФ.Е.26 ПР.О.26

збору і комплектування археологічних колекцій			вміти визначити і сформулювати тематику збору і принципи комплектування музейних колекцій	
Розробка принципів музейного експонування археологічних пам'яток (колекцій)		ПФ.Е.03		
	Наукова документація музейних пам'яток (колекцій)	ПФ.Е.27	Вміти описувати і паспортизувати музейні пам'ятки, класифікувати їх за певними ознаками	ПФ.Е.27 ПР.О.27
	Побудова стаціонарних експозицій і тимчасових виставок	ПФ.Е.28	Вміти розробити тематико-експозиційний план експозиції (тимчасової виставки)	ПФ.Е.28 ПР.О.28
Публікація археологічних музейних пам'яток (колекцій) в каталогах і науковій літературі	Підготовка каталогу колекції (виставки) до публікації	ПФ.Е.29	Враховуючи сучасний стан розвитку музеєзнавства, вміти скласти каталог з належними описами і атрибуцією пам'яток	ПФ.Е.29 ПР.О.29
		ПФ.Е.04		
		ПФ.Е.05		
		ПФ.Е.06		
		ПФ.Е.07		
Культурно-освітня діяльність	Проведення екскурсій	ПФ.Е.30	Володіння методикою проведення екскурсії та знання матеріалу експозиції	ПФ.Е.30 .ПР.О.30
	Популяризація музейних збірок	ПФ.Е.31	Володіння музейним матеріалом та вміння застосовувати його у популяризаторській діяльності (виступи і публікації у засобах масової інформації, лекції у виробничих колективах та навчальних закладах)	ПФ.Е.31 ПР.О.31
Науковий працівник архіву				
Розробка принципів збору і комплектування архівних документів	Вибір теми	ПФ.Е.32	Враховуючи сучасний стан розвитку історичної науки, вміти визначити і сформулювати тематику збору і принципи комплектування архівних фондів	ПФ.Е.32 ПР.О.32

Розробка принципів експонування архівних матеріалів		ПФ.Е.03		
	Наукова документація архівних матеріалів	ПФ.Е.33	Вміти паспортизувати архівні матеріали, розбивати їх на фонди	ПФ.Е.33 ПР.О.33
	Побудова тимчасових тематичних виставок архівних матеріалів	ПФ.Е.34	Вміти розробити тематико-експозиційний план тимчасової виставки	ПФ.Е.34 ПР.О.34
Публікація архівних документів, покажчиків фондів, путівників по архівах	Підготовка покажчиків фондів, путівників	ПФ.Е.35	Враховуючи сучасний стан розвитку архівної справи, вміти скласти покажчик фондів, путівник по архіву	ПФ.Е.35 ПР.О.35
		ПФ.Е.04		
		ПФ.Е.05		
		ПФ.Е.06		
		ПФ.Е.07		
Культурно-освітня діяльність	Проведення екскурсій, виробничої практики	ПФ.Е.36	Володіння методикою проведення екскурсії та знання архівної справи	ПФ.Е.36 ПР.О.36
	Популяризація архівних матеріалів	ПФ.Е.37	Володіння основами архівознавства та вміння застосовувати архівні матеріали у популяризаторській діяльності (виступи і публікації у засобах масової інформації, лекції у навчальних закладах)	ПФ.Е.37 ПР.О.37

При розробці освітньо-кваліфікаційної характеристики підготовки спеціаліста-історика (спеціальності 014 – «Середня освіта. Історія», 032 – «Історія та археологія»), для формування шифрів застосовані такі позначення і скорочення назв:

- а) видів типових задач діяльності: ПФ – професійна, СВ – соціально-виробнича, СП – соціально-побутова; б) класів задач діяльності:

С – стереотипна,

Д – діагностична,
Е –
евристична; в)
видів уміння:
ПП – предметно-практичне,
ПР – предметно-розумове,
ЗП – знаково-практичне, ЗР
– знаково-розумове;
г) рівнів сформованості даного уміння:
О – уміння виконувати дію, спираючись на матеріальні носії
інформації щодо неї, Р – уміння виконувати дію, спираючись на постійний
розумовий
контроль без допомоги матеріальних носіїв інформації, Н –
уміння виконувати дію автоматично, на рівні навичок; г)
здатностей:
З – здатність.

Компетенція спеціаліста-історика

Призначення спеціаліста-історика визначається тим, що це фахівець, підготовлений для професійної діяльності у закладах освіти, в установах державного управління, у галузі науки.

Спеціаліст-історик повинен володіти комплексом знань з гуманітарних і соціально-економічних, фундаментальних та професійно орієнтованих дисциплін.

Спеціаліст готується до аналітичної, науково-дослідницької, консультативної та прогностичної роботи. Він отримує необхідні знання та навички професійної діяльності у відповідності з фундаментальною та спеціальною підготовкою у сфері історії, до роботи у навчальних закладах, системи освіти та інших установах. Він повинен легко адаптуватися до мінливих умов діяльності підприємств різних форм власності: володіти необхідним обсягом знань в культурній, правовій, соціально-психологічній та інших галузях, вміти засвоювати нові знання, прогресивні технології та інновації. Спеціаліст-історик готується для практичної роботи в державних освітніх органах та установах, органах місцевого і регіонального самоврядування, а також наукових і дослідницьких центрах.

Випускнику, який отримав диплом спеціаліста історії надається право:

- продовжити навчання в аспірантурі;
- працювати в установах системи вищої, середньої і середньо-спеціальної освіти МОН України;
- працювати в якості спеціаліста з культурних, соціальних питань в установах державної влади, органах місцевого і регіонального самоврядування на рівні посадових категорій, встановлених для державних службовців;
- працювати в організаціях різних форм власності у сфері культури (діяльність бібліотек, архівів тощо), що використовують технології і

методи історичних досліджень у своїй виробничій і дослідницькій діяльності.

Навчальні заклади за запитом кадрів замовників забезпечують можливість поглибленої підготовки фахівців з окремих напрямків, отримання додаткової кваліфікації в залежності від здібностей, бажання та можливостей студентів.

9. ГЛОСАРІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ З НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

Автентичний текст – справжній текст оригіналу документа; дійсний, правильний, той, що ґрунтується на першоджерелі.

Автоматизована інформаційно-пошукова система – система пошуку інформації, в якій пошук, оброблення та актуалізація даних відбувається за допомогою комп'ютера.

Академія – вищий навчальний заклад четвертого рівня акредитації, який провадить освітню діяльність, пов'язану із здобуттям певної вищої освіти та кваліфікації у певній галузі науки, виробництва, освіти, культури та мистецтва, проводить фундаментальні й прикладні наукові дослідження, виступає провідним науково-методичним центром у сфері своєї діяльності й має відповідний рівень кадрового та матеріально-технічного забезпечення.

Акредитація – процедура надання вищому навчальному закладу певного типу права провадити освітню діяльність, пов'язану із здобуттям вищої освіти та кваліфікації, відповідно до вимог стандартів вищої освіти, а також до державних вимог щодо кадрового, науково-методичного та матеріально-технічного забезпечення.

Акредитована спеціальність – спеціальність відповідного освітньо-кваліфікаційного рівня, за якою вищий навчальний заклад певного типу отримав можливість надавати освітню діяльність, пов'язану з здобуттям вищої освіти та кваліфікації.

Актові джерела – вид документальних джерел, в яких у певній юридичній формі фіксуються певні норми права, економічні чи політичні угоди та договори між приватними особами, особами і державою, державами, державою і церквою, церквами.

Аналітична критика (розклад, розчленування) – етап і вид джерелознавчої критики, завданням якої є встановлення об'єктивності та наукової цінності джерела, здобування з нього достовірної інформації.

Археографія – спеціальна галузь історичної науки, що вивчає історію публікації історичних джерел, розробляє теорію і методику їх видання.

Архіваріус – працівник, який проводить роботу з архівами; Архіви – 1) Установи або відділи в установах, організаціях, на підприємствах, що зберігають документальні матеріали. 2) Комплекс документів, об'єднаних спільністю походження.

Архівна справа – галузь життєдіяльності суспільства, що охоплює наукові, політико-правові, культурологічні та техніко-економічні аспекти організації зберігання архівних документів та використання їхньої інформації.

Архівна україніка – архівні документи, що стосуються історії України та українського народу.

Архівний фонд – сукупність документів, утворилися в процесі діяльності установи організації, підприємства, суспільства чи особи.

Архівознавство – спеціальна галузь історичної науки, система інтегрованих знань про історію, теорію і практику архівної справи.

Аспірант – особа, яка має повну вищу освіту й освітньо-кваліфікаційний рівень магістра або спеціаліста, навчається в аспірантурі вищого навчального закладу чи наукової установи для підготовки дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук.

Атрибуція джерела – визначення достовірності джерела, встановлення його авторства, часу та місця створення.

Базова вища освіта – освітній рівень вищої освіти особи, який характеризує сформованість її інтелектуальних здібностей, що визначають розвиток особи як особистості й слугує достатнім для здобуття нею кваліфікацій за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра.

Бакалавр – освітньо-кваліфікаційний рівень вищої освіти особи, яка на основі повної загальної середньої освіти здобула базову вищу освіту, фундаментальні та спеціальні вміння та знання щодо узагальненого об'єкта праці, достатні для виконання завдань та обов'язків (робіт) певного рівня професійної діяльності, що передбачені для первинних посад у певному виді економічної діяльності.

Вербальні джерела – тип джерел, в яких інформація зафіксована у словесній формі.

Вірогідність джерела – ступінь відповідності свідчень джерела тим реальним подіям, що в ньому описані.

Герменевтика – тлумачення тексту джерела, необхідне для розуміння і осмислення його змісту.

Гіпотеза – наукове припущення щодо пояснення явища дійсності, яке потрібно довести на практиці та обґрунтувати теоретично.

Датування джерела – визначення часу створення джерела, якщо він невідомий.

Джерела особового походження – пам'ятки, авторами яких виступають окремі особи і які їм належать або належали.

Джерело історичне – носій історичної інформації, що виник як продукт розвитку природи і суспільних відносин і відбиває той чи інший бік людської діяльності.

Джерелознавство історичне – спеціальна галузь наукових історичних знань, що розробляє теорію й методику вивчення та використання в історичних дослідженнях джерел, вивчає їх походження, склад, структуру, а також функціонування джерельної бази історичної науки.

Джерельна інформація – сукупність наявних у джерелі типів інформації та стійких зв'язків між ними, які забезпечують його цілісність та здатність бути основою для отримання наукового фактичного знання.

Докторант – особа, яка має науковий ступінь кандидата наук і зарахована до докторантури для підготовки дисертації на здобуття наукового ступеня доктора наук.

Документальні джерела – рід писемних джерел, що утворився у процесі діяльності різноманітних державних, громадських, приватних установ, підприємств, організацій.

Документний фонд – це систематизоване зібрання документів, підібраних згідно із задачами, завданнями документно-інформаційної комунікації і потребами користувачів.

Документообіг – це рух документів в установі від моменту створення або від одержання зі сторони до моменту передачі на зберігання до архіву.

Екстерн – особа, яка в установленому порядку зарахована до вищого навчального закладу, має відповідний освітній, освітньо-кваліфікаційний рівень і навчається за екстернатною формою навчання з метою здобуття певних освітнього та освітньо-кваліфікаційного рівнів.

Електронний документ – документ, зафіксований засобами електронної техніки, ознайомлення зі змістом якого можливе за допомогою комп'ютера.

Епістолярні джерела – один із видів джерел особового походження, приватне листування.

Зміст вищої освіти – обумовлена цілями та потребами суспільства система знань, умінь і навичок, професійних, світоглядних і громадянських якостей, що має бути сформована в процесі навчання з урахуванням перспектив розвитку суспільства, науки, техніки, технології, культури та мистецтва.

Зміст навчання – структура, зміст і обсяг навчальної інформації, засвоєння якої забезпечує особі можливість здобуття вищої освіти й певної кваліфікації.

Інститут – вищий навчальний заклад третього або четвертого рівня акредитації, який провадить освітню діяльність, пов'язану із здобуттям певної вищої освіти та кваліфікації у певній галузі науки, виробництва, освіти, культури й мистецтва, проводить наукову, науково-методичну та науково-виробничу діяльність і має відповідний рівень кадрового та матеріально-технічного забезпечення.

Зображальні джерела – тип історичних джерел, в яких інформація зафіксована у вигляді зображення.

Інформаційний фонд – це масив документів найбільших галузевих і міжгалузевих центрів та інститутів інформації, відділів НТІ різних підприємств, організацій, фірм, комерційних служб, бірж, агентств з інформації, обчислювальних центрів тощо.

Картографічні джерела – вид зображальних джерел, що являють собою умовні зображення на папері чи іншому матеріалі різноманітних природних, географічних, політичних та соціально-економічних явищ.

Кінофотовідеодокументальні (аудіовізуальні) джерела – різновид зображальних джерел, представлених фотографіями, кінофільмами, відеозаписами.

Класифікація джерел – поділ всієї маси джерел на групи за певною суттєвою спільною ознакою, характерною для кожної групи.

Конвенціональні джерела – джерела умовних позначень (ноти, знаки математичної, хімічної, фізичної символіки та ін.).

Курсова робота – робота студента, виконана як підсумок навчання на певному курсі. Сприяє розвитку ініціативи і самостійності, передбачає систематизацію, закріплення і розширення теоретичних знань студента, оволодіння навичками самостійної, теоретичної, експериментальної роботи, роботи з комп'ютерною технікою, користування літературними джерелами тощо.

Ліцензування – процедура визначення спроможності вищого навчального закладу певного типу розпочати освітню діяльність, пов'язану із здобуттям вищої освіти та кваліфікації, відповідно до вимог стандартів вищої освіти, а також до державних вимог щодо кадрового, науково-методичного та матеріально-технічного забезпечення.

Логічна критика – вид джерелознавчої критики, що полягає у перевірці достовірності джерела шляхом зіставлення вміщеної у ньому інформації з об'єктивною логікою розвитку історичних подій.

Магістерська (дипломна) робота – самостійне дослідження, виконане студентом на завершальному етапі навчання в університеті. Є кваліфікаційним документом, на підставі якого Державна екзаменаційна комісія визначає рівень теоретичної підготовки випускника, його готовність до самостійної роботи за фахом, приймає рішення про присвоєння кваліфікації.

Магістр – освітньо-кваліфікаційний рівень вищої освіти особи, яка на основі освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра здобула повну вищу освіту, спеціальні вміння та знання, достатні для виконання завдань та обов'язків (робіт) певного рівня професійної діяльності, що передбачені для первинних посад у певному виді економічної діяльності.

Масові джерела – комплекси джерел, що характеризуються певною повторюваністю, типовістю і однорідністю вміщеної в них інформації.

Машиночитаний документ – закодований документ (магнітний диск, магнітна стрічка, перфокарта, перфострічка), зміст якого може бути розшифрований за допомогою машини.

Метод – спосіб досягнення мети, сукупність прийомів і операцій теоретичного, практичного освоєння дійсності; спосіб певним чином організованої людської діяльності.

Методика джерелознавства – система знань про методи, засоби, правила здійснення всього комплексу робіт, пов'язаних з пошуком, виявленням, відбором джерел, їх всебічним критичним аналізом, визначенням достовірності та інформаційної цінності, а також наступним використанням з метою отримання науково перевіреної, об'єктивної інформації.

Методологія – вчення про способи організації і побудови теоретичної й практичної діяльності людини.

Методологія джерелознавства – система теоретичних знань і наукових принципів, на основі яких формуються метод і методика джерелознавчого дослідження.

Методологія науки – вчення про принципи побудови, форми і способи наукового пізнання.

Музейний фонд – це упорядкований масив документів, збережених у музеях – організаціях, що займаються збором, збереженням, дослідженням і експозицією документів наукового чи культурного характеру.

Наука – сфера людської діяльності, функцією якої є вироблення і систематизація об'єктивних знань про дійсність; одна з форм суспільної свідомості.

Наукова організація праці (НОП) викладача вищої школи – це створення фізичних, санітарно-гігієнічних, естетичних, психологічних і морально-етичних умов для найбільш продуктивної його діяльності, росту кваліфікації і суб'єктивної задоволеності працею у вузі.

Наукова проблема – конкретне питання, яке виникає, коли наявних знань не достатньо для вирішення конкретного завдання, і спосіб, за допомогою якого можна здобути відсутні знання, невідомий.

Національний архівний фонд – це сукупність архівних документів, незалежно від їх виду, форми власності на них, місця створення, що зберігаються на території України чи за її межами і відповідно до міжнародних угод підлягають поверненню в Україну, відображають історію духовного і матеріального життя її народу та інших народів, становлять наукову, історико-культурну цінність, визнані таким відповідною експертизою і зареєстровані в порядку, передбаченому законодавством.

Оповідні джерела – рід усних та писемних джерел, характерною особливістю яких є фіксація інформації у вигляді розповіді у довільній формі про події та явища суспільно-політичного, соціально-економічного й культурного життя.

Оригінал документа – 1) Первинний, вихідний документ. 2) Справжній документ, рукопис на відміну від копії або підробки, фальсифікату.

Освітній рівень вищої освіти – характеристика вищої освіти за ознаками ступеня сформованості інтелектуальних якостей особи, достатніх для здобуття кваліфікації, яка відповідає певному освітньо-кваліфікаційному рівню.

Педагогічна майстерність – це високий рівень професійної діяльності викладача, його педагогічне мистецтво, педагогічна творчість.

Педагогічний такт викладача – це доцільність його дій і вчинків у взаєминах зі студентами.

Післядипломна освіта – спеціалізоване вдосконалення освіти та професійної підготовки особи шляхом поглиблення, розширення й оновлення її професійних знань, умінь і навичок або отримання іншої спеціальності на основі здобутого раніше освітньо-кваліфікаційного рівня та практичного досвіду.

Писемні джерела – тип історичних джерел, визначальною ознакою яких є письмова фіксація інформації.

Поведінкові джерела – тип джерел, в яких історична інформація зберігається у формі традиційних норм поведінки людей певної етнічної спільноти за тих чи інших життєвих ситуацій.

План – система взаємопов'язаних завдань, що визначають строки, порядок і послідовність виконання програм, окремих робіт, операцій; порядок, послідовність викладу матеріалу.

Повна вища освіта – освітній рівень вищої освіти особи, який характеризує сформованість її інтелектуальних якостей, що визначають розвиток особи як особистості і є достатній для здобуття нею кваліфікацій за освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліста або магістра.

Порівняння – метод пізнання дійсності, покликаний встановити спільні й відмінні параметри між процесами, явищами, об'єктами.

Пояснення – з'ясування особливостей ситуації, розкриття мотивів, причин певних процесів, явищ, подій.

Професійна підготовка – здобуття кваліфікації за відповідним напрямом підготовки або спеціальністю.

Реєстр – список, опис, перелік, а також книга для запису справ, документів, майна, земельних володінь, осіб тощо.

Реферат – доповідь на певну тему, що передбачає огляд відповідних літературних та інших джерел; виклад змісту наукової роботи, книжки, статті.

Речові джерела – тип історичних джерел, інформація в яких фіксується у предметній формі.

Рівень акредитації – рівень спроможності вищого навчального закладу певного типу провадити освітню діяльність, пов'язану із здобуттям вищої освіти та кваліфікації.

Рівень професійної діяльності – характеристика професійної діяльності за ознаками певної сукупності професійних завдань та обов'язків (робіт), які виконує фахівець.

Самостійна робота – навчальна діяльність студента, спрямована на вивчення і оволодіння матеріалом навчального предмета без безпосередньої участі викладача.

Синтетична критика – етап і вид джерелознавчої критики, зміст якої пов'язаний з формуванням комплексу джерел і здобуванням із нього сукупності наукових фактів як основи для достовірних дослідницьких висновків.

Спеціаліст – освітньо-кваліфікаційний рівень вищої освіти особи, яка на основі освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра здобула повну вищу освіту, спеціальні вміння та знання, достатні для виконання завдань та обов'язків (робіт) певного рівня професійної діяльності, що передбачені для первинних посад у певному виді економічної діяльності.

Стандарт вищої освіти – сукупність норм, які визначають зміст вищої освіти, зміст навчання, засіб діагностики якості вищої освіти та нормативний термін навчання.

Структурно-логічна схема підготовки – це наукове й методичне обґрунтування процесу реалізації освітньо-професійної програми підготовки.

Тема – наукове завдання, що належить до конкретної галузі наукового дослідження.

Теорія – система достовірних знань про дійсність, яка описує, пояснює, передбачає явища конкретної предметної галузі.

Усні джерела – тип історичних джерел, в яких інформація зберігається у вигляді усної традиції і передається з покоління в покоління із уст в уста.

Фактична критика – вид джерелознавчої критики, що передбачає перевірку повноти і достовірності джерела шляхом його зіставлення з іншими джерелами.

Форми навчання – це складові, які надають навчальному процесу завершеність.

Якість вищої освіти – сукупність якостей особи з вищою освітою, що відображає її професійну компетентність, ціннісну орієнтацію, соціальну спрямованість і обумовлює здатність задовольняти як особисті духовні й матеріальні потреби, так і потреби суспільства.

Якість освітньої діяльності – сукупність характеристик системи вищої освіти та її складників, яка визначає її здатність задовольняти встановлені та передбачені потреби окремої особи чи(та) суспільства.